

מסורת הש"ס

(א) כ"א מטיבועה דנחמא
לדקדוק לעלמא דחמא (ב) ז"ל
חמא ע"י רש"י (ג) ז"ל
ואתה אפסודא גורם ע"י
(ד) ז"ל אמר לה וכן חמא
בע"י (ה) ז"ל חמא וכו'
דפרי"ן (ו) נ"י ע"י ע"י
סוף (ז) נ"י ע"י וכו'
מכאן עד דלית מן הנמלא
דקדוק (ח) ז"ל ע"י ע"י
(ט) ז"ל ע"י ע"י ע"י ע"י
ודגלת ליתא בע"י (י) נ"י
הענין אפסודא פ"י מנחם
(יא) ז"ל חמא ע"י ע"י ע"י
ע"י ע"י ע"י ע"י ע"י ע"י
כ"א (ב) ז"ל ע"י ע"י ע"י ע"י
ק"י: רש"י ד"ה מדרה
(ג) וכו'מנחם ק"י מפרש
רש"י הענין ע"י ע"י ע"י ע"י
פ"י: ד"ה וכו'מנחם וכו'
(ד) ע"י: ד"ה וכו'מנחם
בשמות (ה) ז"ל ע"י ע"י ע"י

תורה אור השלם

- צדיק בפקדון יפך
קצור בלבוש ושוה:

תהלים צ"ב

הגהות הב"ח

(א) גמ' מפני שחלומות
נענין היתה אמרה ליה
דכתיב כי אמר לה מאי
נענין אמרה ליה ע"י
רחמי דנענין ליה ע"י
נענין אמרה ליה ע"י
רחמי דנענין ליה ע"י
שמיא מיהב ליה ע"י
(ב) שם אמר ליה קא
מפסדן ע"י אמר ליה ע"י
אמרה ליה בנאי ע"י ע"י
קמטור: (ג) שם אמר ע"י
פ"י קמטור: (ד) שם אמר
ואתה מיטרא: (ה) רש"י
ד"ה מאי ע"י חמא מילתא
היא ה"ק וכו'מנחם ק"י
מדרה פליא בלע"ז על
שם שרודין בה פת פת
המורה ק"י וכו'מנחם ק"י
תנא ק"י ה"ה ליה אמר
נכנסה שלא היטה שולת
כי כלי:

גליון הש"ס

נמרא בעי רחמי יצאת
במין פיסת יד. ע"י שנות
רבה פ' י"ז: רש"י ד"ה
כל חיבת ב"י לא שפתי
שפתי. ע"י דכתיב דף ע"ב
ע"י ע"י ד"ה מנחם קמט
ל"ה ע"י: תוספות ד"ה
הא וכו' פ' ה"ה ר"ה
הוכה עוד שמעתי דרש"י
במסופות תנא דף י"ז ע"י
ע"י דף ק"י ע"י:

הגהות הגר"א

[א] גמ' (והא ע"י ע"י ע"י
א"ת א"ת כהנה דקה
ב"ח תלמי:

לעזי רש"י

פאלייא, פליא [פליא].
יעה.

רבינו גרשום

מדרה. לדרות הפת.
מסופות. שמלאכים
האריכות בחתי קורה.

סדר תעניות אלו פרק שלישי תענית

כה.

עין משפט נר מצוה

לא א מ"י פ"ה מהל'
טוקי ממונ' ה' צ סמג
ע"י ס' טו"ש ע"י ס' סמג
מט סמג פ:

מוסף רש"י

בי שמישי. ל"ה שנת קרי
צ' שמישי בכל דוכתא מפני
שנין השמשות שלו חלוק
מל ימים וכו'מנחם ק"י
בכמה מקומות (שבת 19)
א: ע"י שנת, וכו'מנחם ק"י
לפי שנין השמשות שלו שגור
כ"י כל וכו'מנחם ק"י
למנוח מלחמא עד שלא
מספיק קרי ל"ה שמישי
(כתובות ק"י). סניפין.
מיוצרים (ב"מ 9). אין
מגדלין בהמה דקה
בא"י. משום יסוד א"י
שנמצא לא השקות, וכו'
שנת א"י סתמן דשכאל
(ב"מ 9). יסוד, חוקי,
לשון כמטמון קמט (סוכה
19). אחרי קידה. טען
גדוליו ושען עוליה וכו'
עד שנקט את הלפס חוקי
ומתן. שמישי יכול להשקן
על גדוליו ואין דיו מסייעת
אותו בוקרפון וכו'
להתמקן במתניו ומתן קי
ללעל כמקום דלמחמא (מגילה
19). קמיה דרבי. כיומו
שהיה נשאל ומכאן אותו
למחמא שהיה דולג תמיד
בגדת ישראל וכו'
למחמא דנדרים (נ"י) וכו'
דמחמא ד"ה רבי אמי
פורענות לעלמא (סוכה 19).
ואיטלע. נעשה מחמא לפי
ששקופק וכו'מנחם ק"י
נשקן על דיו חקוקה לדחוק
גופו למעלה, מנאל כל אונס
זקופתו על מתניו (סוכה
19). הא וכו'מנחם ק"י.
נענש כחטאת דכ"ה נענש
בשעת המלחמה כדלמחמא
בשעת שנת (נ"י). נפל
מורא חד לסיכא (סוכה
19). לפי שהיטע מתקלן
אע"פ שהיטע (מגילה 19).
כאם נאמר מדר. ששעס
פירות ואין גועו מתקלן,
למה נאמר ארו. שגועו
מתקלן ואין עשש פירות,
קשו קרלי אהדדי, אם
ממחמא לחמא וממחמא לכל
(רש"י ב"ב 9).

רבינו חננאל

חד [בין] שימשי איהלן
לבריתיה וכו'מנחם ק"י
דשבתא הוה עציבא, א'
לה אבא אל תעצבי מי
שאמר לשמן ודילקן [נאמר]
לחומקן ודילקן, תנא
(הדלק) [היה דולק] כל
השבת עד דשקל מיניה
אור להבדלה. ר' אלעזר בן
פרת הוה דחיק ליה עלמא,
הקיו ולא הוה ליה מדי
למיכל, אשכח בר תומא
שדא לפומיה חלש ליביה,
יעילו רבנן לשיחיליה ביה
ומצאוהו יושן, חויה דבכה
ואחיק ונפיק ציציתא
דגורא מאפוחיה, כשהקין
משנתו אמרו ליה מאי חיא,
אמר לחו חויה חלש ליביה
בשלמא ואמרו קמיה עד
מתי אתא בהאי דוחקא,
אתאמר ליה מקמיה נחא
לך לדיחוב עלמא ואבריה
מרישא איפשו דמיתלות
בשעתא דמונא, אמרי
קמיה כולי האי ואולי לא
בעינא, [א"ל] בהאי אגרא
[נאמר] לא בעינא יחיבנא
לך לעלמא דאחי י"ג

הא והא גרמו ל"ה. פ"ה הראשון
הא כדעבד לחמא הקידה קמי
רבי איטלע והא דהקידה דכ"ה
כלפי מעלה גרמא ל"ה דאיטלע:
שמי

משום כיסופא הוה ל"ה חך שיבבתא בישתא
אמרה מכדי ידענא דלית להו ולא מידי מאי
כולי האי אולא וטרפא אבבא איכספא ועיילא
לאינדרונא איתעביד לה ניסא דחויא לתנורא
מלא לחמא ואנא מלא לישא אמרה לה
פלגיתא פלגיתא אייתי מסא דקא חריך לחמך אמרה לה אף אנא להכי
עייילי תנא אף היא להביא מדרה נכנסה מפני שמלומדת בנסים (ה) אמרה
ליה דביתיה עד אימת ניזיל ונצמער כולי האי אמר לה מאי נעביד בעי
רחמי דניתבו לך מידי (ו) * בעא רחמי יצתה כמין פיסת יד ויהבו ליה חד
כרעא דפתורא דדהבא (חזאי) בחלמא עתידי צדיק דאכלי אפתורא דדהבא
דאית ליה תלת כרעי (ואת) אוכלת אפתורא דתרי כרעי (אמרה ליה)
ניחא לך דמיכל אכלי כולי עלמא אפתורא דמשלם ואנן אפתורא דמחמר
אמרה ליה ומאי נעביד בעי רחמי דנשקלינהו מינך בעי רחמי ושקלוהו
תנא גדול היה גם אחרון יותר מן הראשון דגמירי דמיהב יהבי מישקל
לא שקלי חד בי שמישי חויה לברתיה דהוות עציבא אמר לה בתי (ז) למאי
עציבת אמרה ליה כלי של חומץ נתחלף לי בכלי של שמן והדלקתי
ממנו אור לשבת אמר לה בתי מאי איכפת לך מי שאמר לשמן וידלוק
הוא יאמר לחומץ וידלוק תנא היה דולק והולך כל היום כולו עד שהביאו
ממנו אור להבדלה ר' חנינא בן דוסא הוה ליה הנך עיזי אמרו ליה קא
מפסדן (י) אמר אי קא מפסדן ניכלינהו דובי ואי לא כל חדא וחדא תיתי
לאורתא דובא בקרנייהו לאורתא אייתי כל חדא וחדא דובא בקרנייהו הוה
ליה ההיא שיבבתא דקא בנא ביתא ולא מטו כשורי אתיא לקמיה אמרה
ליה בניתי ביתי ולא קמטו כשוראי אמר לה מה שמך אמרה ליה
איכו אמר איכו נימטו כשורך תנא הגיעו עד שיצאו אמה לכאן ואמה
לכאן ויש אומרים (י) סניפין עשאוהו תנא פלימו אומר אני ראיתי אותו הבית
והיו קורותיו יוצאות אמה לכאן ואמה לכאן ואמרו לי בית זה שקירה ר'
חנינא בן דוסא בתפלתו (י) ור' חנינא בן דוסא מהיכן הוה ליה עזים (א) והא
עני הו' ועוד אמרו חכמים * * אין מגדלין בהמה דקה בא"י אמר רב פנחס
מעשה ועבר אדם אחד על פתח ביתו והניח שם תרנגולין ומצאתן אשתו
של ר' חנינא בן דוסא ואמר לה אל תאכלי מביציהו והרבו ביצים ותרנגולין
והיו מצערין אותם ומכרן וקנה בדמיהו עזים פעם אחת עבר אותו אדם
שאבדו ממנו התרנגולין ואמר לחבירו בכאן הנחתי התרנגולין שלי שמע
ר' חנינא אמר לו יש לך בהן סימן אמר לו הן נתן לו סימן ונמל את העזין
והן הן * עיזי דאיתו דובי בקרנייהו רבי אלעזר בן פדת דחיקא ליה מילתא
טובא עבד מלחא ולא הוה ליה מידי למטעם שקל ברא דתומא ושרייה
בפומיה חלש לביה וגים אזור רבנן לשיולי ביה חזיוהו דקא בכי וחיקך
ונפק צוציתא דנורא מאפותיה כי אתער אמרו ליה מ"ט קבכית וחייבת אמר
להו דהוה יתיב עמי הקב"ה ואמרי ליה עד מתי אצטער בהאי עלמא ואמר
לי אלעזר בני נחא לך דאפכיה לעלמא מרישא אפשר דמיתולדת בשעתא
דמונא אמרי לקמיה כולי האי ואפשר אמרי ליה דחיי טפי או דחיינא א"ל
דחייית אמרי לקמיה א"כ לא בעינא אמר לי בהאי אגרא דאמרת לא בעינא
יחיבנא לך לעלמא דאחי תליסרי נהרוותא דמשחא אפרסמון דכין * כפרת

ודיגלת דמענגת אהי ותו לא אמר לי ולחברך מאי יחיבנא אמרי ליה ואנא מנברא
דלית ליה בעינא מחיין באסקוטלא * אפוחאי ואמר לי אלעזר ברי * גירי בן גירי ר' חמא בר חנינא
גור תעניתא ולא אתא מיטרא אמרו ליה והא רבי יהושע בן לוי גור תעניתא ואתי מיטרא אמר להו הא אנא
הא בר ליואי אמרו ליה דניתי וניכיון דעתין איפשר דחברי ציבורא לבייהו דאחי מיטרא בעון רחמי ולא אתי
מיטרא אמר להו נחא לכו שיבא מטר בשבילנו אמרו ליה הן אמר רקיע רקיע כסי פניך לא איכסי אמר
כמה עזין פני רקיע איכסי (א) ואתא מיטרא לוי גור תעניתא ולא אתא מיטרא אמר לפניו רבונו של עולם
עליית וישבת במרום ואין אתה מרחם על בניך אתא מיטרא ואיטלע אמר רבי אלעזר * לעולם אל
יטיח אדם דברים כלפי מעלה שהרי אדם גדול הטיח דברים כלפי מעלה ואיטלע ומנו לוי והא
גרמא ליה והא לוי אחוי קידה קמיה דרבי ואיטלע הא והא גרמא ליה רבי חייא בר לולייני שמעינהו
להנך ענני דקאמרי ניתו וניתבי מיא בעמון ומואב אמר לפניו רבונו של עולם כשנתת תורה לעמך
ישראל חזרת על כל אומות העולם ולא קיבלוהו ועכשיו אתה נותן להם מטר שדו הכא שדויה אדוכתיהו
* דרש רבי חייא בר לולייני מאי דכתיב * צדיק כתמר יפרח כאור בלבנון ישגה אם נאמר תמר למה
נאמר ארו ואם נאמר ארו למה נאמר תמר אילו נאמר תמר ולא נאמר ארו הייתי אומר מה תמר
אין

משום כיסופא הוה ל"ה חך שיבבתא בישתא
אמרה מכדי ידענא דלית להו ולא מידי מאי
כולי האי אולא וטרפא אבבא איכספא ועיילא
לאינדרונא איתעביד לה ניסא דחויא לתנורא
מלא לחמא ואנא מלא לישא אמרה לה

פלגיתא פלגיתא אייתי מסא דקא חריך לחמך אמרה לה אף אנא להכי
עייילי תנא אף היא להביא מדרה נכנסה מפני שמלומדת בנסים (ה) אמרה
ליה דביתיה עד אימת ניזיל ונצמער כולי האי אמר לה מאי נעביד בעי
רחמי דניתבו לך מידי (ו) * בעא רחמי יצתה כמין פיסת יד ויהבו ליה חד
כרעא דפתורא דדהבא (חזאי) בחלמא עתידי צדיק דאכלי אפתורא דדהבא
דאית ליה תלת כרעי (ואת) אוכלת אפתורא דתרי כרעי (אמרה ליה)
ניחא לך דמיכל אכלי כולי עלמא אפתורא דמשלם ואנן אפתורא דמחמר
אמרה ליה ומאי נעביד בעי רחמי דנשקלינהו מינך בעי רחמי ושקלוהו
תנא גדול היה גם אחרון יותר מן הראשון דגמירי דמיהב יהבי מישקל
לא שקלי חד בי שמישי חויה לברתיה דהוות עציבא אמר לה בתי (ז) למאי
עציבת אמרה ליה כלי של חומץ נתחלף לי בכלי של שמן והדלקתי
ממנו אור לשבת אמר לה בתי מאי איכפת לך מי שאמר לשמן וידלוק
הוא יאמר לחומץ וידלוק תנא היה דולק והולך כל היום כולו עד שהביאו
ממנו אור להבדלה ר' חנינא בן דוסא הוה ליה הנך עיזי אמרו ליה קא
מפסדן (י) אמר אי קא מפסדן ניכלינהו דובי ואי לא כל חדא וחדא תיתי
לאורתא דובא בקרנייהו לאורתא אייתי כל חדא וחדא דובא בקרנייהו הוה
ליה ההיא שיבבתא דקא בנא ביתא ולא מטו כשורי אתיא לקמיה אמרה
ליה בניתי ביתי ולא קמטו כשוראי אמר לה מה שמך אמרה ליה
איכו אמר איכו נימטו כשורך תנא הגיעו עד שיצאו אמה לכאן ואמה
לכאן ויש אומרים (י) סניפין עשאוהו תנא פלימו אומר אני ראיתי אותו הבית
והיו קורותיו יוצאות אמה לכאן ואמה לכאן ואמרו לי בית זה שקירה ר'
חנינא בן דוסא בתפלתו (י) ור' חנינא בן דוסא מהיכן הוה ליה עזים (א) והא
עני הו' ועוד אמרו חכמים * * אין מגדלין בהמה דקה בא"י אמר רב פנחס
מעשה ועבר אדם אחד על פתח ביתו והניח שם תרנגולין ומצאתן אשתו
של ר' חנינא בן דוסא ואמר לה אל תאכלי מביציהו והרבו ביצים ותרנגולין
והיו מצערין אותם ומכרן וקנה בדמיהו עזים פעם אחת עבר אותו אדם
שאבדו ממנו התרנגולין ואמר לחבירו בכאן הנחתי התרנגולין שלי שמע
ר' חנינא אמר לו יש לך בהן סימן אמר לו הן נתן לו סימן ונמל את העזין
והן הן * עיזי דאיתו דובי בקרנייהו רבי אלעזר בן פדת דחיקא ליה מילתא
טובא עבד מלחא ולא הוה ליה מידי למטעם שקל ברא דתומא ושרייה
בפומיה חלש לביה וגים אזור רבנן לשיולי ביה חזיוהו דקא בכי וחיקך
ונפק צוציתא דנורא מאפותיה כי אתער אמרו ליה מ"ט קבכית וחייבת אמר
להו דהוה יתיב עמי הקב"ה ואמרי ליה עד מתי אצטער בהאי עלמא ואמר
לי אלעזר בני נחא לך דאפכיה לעלמא מרישא אפשר דמיתולדת בשעתא
דמונא אמרי לקמיה כולי האי ואפשר אמרי ליה דחיי טפי או דחיינא א"ל
דחייית אמרי לקמיה א"כ לא בעינא אמר לי בהאי אגרא דאמרת לא בעינא
יחיבנא לך לעלמא דאחי תליסרי נהרוותא דמשחא אפרסמון דכין * כפרת

ודיגלת דמענגת אהי ותו לא אמר לי ולחברך מאי יחיבנא אמרי ליה ואנא מנברא
דלית ליה בעינא מחיין באסקוטלא * אפוחאי ואמר לי אלעזר ברי * גירי בן גירי ר' חמא בר חנינא
גור תעניתא ולא אתא מיטרא אמרו ליה והא רבי יהושע בן לוי גור תעניתא ואתי מיטרא אמר להו הא אנא
הא בר ליואי אמרו ליה דניתי וניכיון דעתין איפשר דחברי ציבורא לבייהו דאחי מיטרא בעון רחמי ולא אתי
מיטרא אמר להו נחא לכו שיבא מטר בשבילנו אמרו ליה הן אמר רקיע רקיע כסי פניך לא איכסי אמר
כמה עזין פני רקיע איכסי (א) ואתא מיטרא לוי גור תעניתא ולא אתא מיטרא אמר לפניו רבונו של עולם
עליית וישבת במרום ואין אתה מרחם על בניך אתא מיטרא ואיטלע אמר רבי אלעזר * לעולם אל
יטיח אדם דברים כלפי מעלה שהרי אדם גדול הטיח דברים כלפי מעלה ואיטלע ומנו לוי והא
גרמא ליה והא לוי אחוי קידה קמיה דרבי ואיטלע הא והא גרמא ליה רבי חייא בר לולייני שמעינהו
להנך ענני דקאמרי ניתו וניתבי מיא בעמון ומואב אמר לפניו רבונו של עולם כשנתת תורה לעמך
ישראל חזרת על כל אומות העולם ולא קיבלוהו ועכשיו אתה נותן להם מטר שדו הכא שדויה אדוכתיהו
* דרש רבי חייא בר לולייני מאי דכתיב * צדיק כתמר יפרח כאור בלבנון ישגה אם נאמר תמר למה
נאמר ארו ואם נאמר ארו למה נאמר תמר אילו נאמר תמר ולא נאמר ארו הייתי אומר מה תמר
אין

מעיינא דמשכי אפרסמון דכייא כר, עד טרק באסקוטלא אפוחאי, כלומר הכהו מלאך באצבעו במצחו, ונראת להם ההכאה כניצוצות של אש. כשכופך אדם אצבעו [על בוהנו] ופושט אותה בכח ומכה את חבירו נקראת
המכה ההיא איסקוטלא. אפוחאי, פדחת. לוי גור תעניתא ולא [אתא] מיטרא, אמר רבן העולמים אינך משגיח בצער בניך ומרחם עליהם, כלומר ראויים הם להתרחם ואינך מרחם, ולפי שטיחך דברים הללו איטלע ונעשה
פיסת. והיינו דאמרי בכל מקום, לעולם לא יטיח אדם דברים כלפי מעלה, שהרי אדם גדול הטיח דברים כלפי מעלה ואיטלע ומנו לוי. זה שדרשו, [צדיק כתמר יפרח] כאור בלבנון ישגה. תמר עושה פירות ואין גועו
מחליף, ארו גועו מחליף ואין עושה פירות, לפיכך נמשלו הצדיקים כתמר לעשות פירות, וכאור להחליף גועו.